

Lietuvos Respublikos Prezidentei J.E. Daliai Grybauskaitei
Lietuvos Respublikos Seimo frakcijoms
Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Kopijos:

Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerijai
Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijai
Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijai
Žiniasklaidai

LIETUVOS INTELEKTUALŲ IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ (LINVO) KOALICIJOS PAREIŠKIMAS

Dėl pabėgėlio statuso, migracijos Europoje ir emigracijos Lietuvoje

2016 m. kovo 1 d.

Vilnius

Europos ir Lietuvos viešojoje erdvėje aštrėjant diskusijoms tarp visuomeninių ir politinių jėgų remiančių tik pabėgėlių humanitarinę globą, iš vienos pusės, ir nevaldomos imigracijos šalininkų, iš kitos, Lietuvos valdžios institucijos, mėgindamos pateisinti nuostatą perkelti į Lietuvą ir dalį migrantų, apibendrintai juos įvardija pabėgėliais.

Atkreipiame dėmesį, kad ne visi į ES valstybes atvykstantys migrantai turi teisę į pabėgėlio statusą.

Pagal 1951 m. Ženevos konvencijos nuostatas pabėgėlio statusas gali būti suteiktas užsieniečiui *prieglobsčio prašytojui, kuris dėl visiškai pagrįstos baimės būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių įsitikinimų yra už valstybės, kurios pilietis jis yra, ribų ir negali ar bijo naudotis tos valstybės apsauga arba neturi atitinkamos užsienio valstybės pilietybės, yra už valstybės, kurioje buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, ribų ir dėl išvardytų priežasčių negali ar bijo į ją grįžti* (gali būti kankinamas, patirti žiaurų, nežmonišką elgesį, žeminamas jo orumas, jam gali būti įvykdyta mirties bausmė ar egzekucija, kyla grėsmė jo gyvybei, sveikatai, saugumui ar laisvei ir kt.).

Pagal 1990 m. Dublino konvenciją ir ją papildančius reglamentus pabėgėlio statuso suteikimo klausimas sprendžiamas ES valstybėje, į kurią trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės pateko pirmiausiai, ir jam gavus pabėgėlio statusą, atitinkama tokio statuso asmens apsauga ir teisės tampa privalomos ir kitoms ES valstybėms. Akivaizdu, kad Lietuva dėl savo geografinės padėties sprendimuose suteikiant pabėgėlio statusą beveik nedalyvauja, tačiau turi juos besąlygiškai vykdyti.

Yra žinoma, jog daug trečiųjų šalių gyventojų į ES patenka iš šalių, kuriose nevyksta kariniai konfliktai, jie nėra persekiojami, nekyla grėsmė jų gyvybei (pvz., iš Turkijos, Pakistano, Maroko ir kt.). Tokie asmenys pagal minėtų konvencijų nuostatas negali būti laikomi pabėgėliais ir pretenduoti į pabėgėlio statusą. Jiems gali būti suteiktas papildomos apsaugos statusas. Į papildomą apsaugą galintis pretenduoti asmuo apibrėžiamas kaip trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu.

Lietuvos intelektualų ir nevyriausybinų organizacijų koalicija nekvestionuoja Lietuvos valdžios sprendimo solidarizuojantis su Europos Sąjungos valstybėmis priimti tam tikrą skaičių pabėgėlių statusą turinčių trečiųjų šalių piliečių. Tačiau kartu su pabėgėliais į ES valstybes

masiškai plūstant migrantams, kviečiame Lietuvos valdžios institucijas nevadinti jų visų pabėgėliais, o atvirai su visuomene svarstyti ne tik pabėgėlių priėmimo, bet ir galimo dalies migrantų perkėlimo į Lietuvą klausimus.

Kartu atkreipiame dėmesį, kad imigracijos klausimų svarstymas Lietuvoje negali būti atviras ir keliantis visuomenės pasitikėjimą, kol bus ignoruojama ypač skaudi ir pavojinga valstybei masinės piliečių emigracijos tema. Statistikos duomenimis per pastaruosius du dešimtmečius iš Lietuvos emigravo beveik trečdalis (apie 900 tūkst.) gyventojų. Nerimą kelia tai, kad Nacionalinės pažangos programoje (strategija „Lietuva 2030“) nėra net užuominos apie šią Lietuvą ištikusią egzistencinę problemą. O verslo grupės kaip atsvarą emigracijai netgi siekia skatinti imigraciją, kad darbo rinką papildytų iš svetur atvykę „kvalifikuoti specialistai“ ir nereikėtų gerinti darbo sąlygų ir didinti atlygio savo piliečiams, tuo būdu sudarant sąlygas jiems neišvykti iš Lietuvos.

Analogiškas didžiųjų ES valstybių politinio elito ir verslo sluoksnių požiūris sukėlė migracijos krizę, kuri paskatino ES valstybių dezintegraciją: Šengeno erdvėje jau imama varžyti ES piliečių judėjimo laisvę, stabdomas Dublino konvencijos galiojimas (Vengrija), rengiamasi referendumu spręsti dėl išstojimo iš ES (Didžioji Britanija) ir pan.

Akivaizdu, kad Lietuvos valstybės vadovų bei politinio elito požiūris į valstybės ir tautos, kaip politinio subjekto, išlikimo galimybę negali būti trumparegiškai grindžiamas ekonomine nauda. Valstybė privalo turėti ilgalaikę imigracijos ir emigracijos strategiją, atsakingos institucijos turi parengti ir įgyvendinti šių procesų suvaldymo programas, įskaitant reemigraciją skatinančias priemones. Bet koks delsimas sukelia negrįžtamus padarinius valstybei ir visuomenei.

Atkreipiame valstybės vadovų ir valdžios institucijų dėmesį, kad emigracijos masto ignoravimą visuomenė vertina kaip valdžios atsakomybės arba gebėjimų stoką garantuoti valstybės suverenumą ir tautos tęstinumą. Todėl raginame Lietuvos Respublikos Prezidentę, Seimą ir Vyriausybę ryžtingai imtis kompleksinės ir ilgalaikės imigracijos ir emigracijos strategijos rengimo ir įgyvendinimo, ypač - neatidėliotinų priemonių emigracijai suvaldyti ir reemigracijai paskatinanti.

SAULIUS ARLAUSKAS

teisės filosofas, mokslų daktaras, profesorius;

ANTANAS BURACHAS

LMA akademikas, profesorius, Lietuvos Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narys;

RITA ALEKNAITĖ-
BIELIAUSKIENĖ

kultūrologė, humanitarinių mokslų daktarė, M. Romerio universiteto profesorė;

BRONIUS GENZELIS

habilituotas humanitarinių mokslų daktaras, profesorius, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ signataras, Valstybinės mokslo premijos laureatas;

LAURA JANULEVIČIŪTĖ

teologė, teisės magistrė;

ALDONA BIRUTĖ
JANKEVIČIENĖ

advokatė;

VIDMANTĖ JASUKAITYTĖ

rašytoja, publicistė, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ signatarė, Lietuvos rašytojų sąjungos narė, Lietuvos moterų sąjungos įkūrėja, literatūros premijų laureatė;

VLADAS KANČAUSKAS

dailininkas, skulptorius;

PETRAS KUNCA

smuikininkas, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesorius;

KRESCENCIJUS STOŠKUS

filosofas, humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos kultūros kongreso ir Nepartinio demokratinio judėjimo tarybos pirmininkas;

JŪRATĖ MARKEVIČIENĖ

kultūros antropologė, paveldosaugininkė, tarptautinė kultūros paveldo ekspertė - ICOMOS narė;

EDITA MILAŠEVIČIŪTĖ

rašytoja, Nepartinio demokratinio judėjimo tarybos narė;

GEDIMINAS MERKYS

sociologas, profesorius, habilituotas mokslų daktaras;

GEDIMINAS NAVAITIS

psichologas, M. Romerio universiteto profesorius;

ALVYDAS PAULIUKEVIČIUS

medicinos mokslų daktaras, profesorius;

VYTAUTAS RUBAVIČIUS

rašytojas, humanitarinių mokslų daktaras;

DAIVA TAMOŠAITYTĖ

humanitarinių mokslų daktarė, rašytoja, filosofė;

ALFONSAS VAIŠVILA

teisės filosofas ir teoretikas, M. Romerio universiteto profesorius, habilituotas mokslų daktaras;

GYTIS VAITKŪNAS

dailėtyrininkas, kultūrologas;

Nevyriausybės organizacijos:

Lietuvos žmogaus teisių asociacija

– VYTAUTAS BUDNIKAS

Lietuvos žmogaus teisių gynimo asociacija

– ROMUALDAS POVILAITIS

Piliečių gynimo paramos fondas

– STASYS KAUSINIS

Nepartinis demokratinis judėjimas

– KRESCENCIJUS STOŠKUS

Lietuvos karjeros specialistų asociacija

– KĘSTUTIS MIKOLAJŪNAS

Lietuvos aeroklubas

– JONAS MAŽINTAS

Nacionalinė antikorupcijos asociacija

– KĘSTUTIS ZABORSKAS

Lietuvos Helsinkio grupė

– STASYS STUNGURYS

Nurodytų asmenų pritarimą tvirtinu:

Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas

Vytautas Budnikas

